

Sygn. akt VI ACa 2021 /15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – SSA Aldona Wapińska /spr./

Sędziowie: SA Maciej Kowalski

SO (del.) Magdalena Sajur - Kordula

Protokolant : Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 października 2015 r., sygn. akt XX GC 230/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w K. na rzecz (...) z siedzibą w P. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

VI ACa 2021/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 marca 2014 r. powód (...) w P. wniósł o zapłatę od pozwanego (...) S.A. w K. kwoty 167.105,57 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu. W uzasadnieniu podniósł, iż powód jest akcjonariuszem pozwanej spółki. Strony zawarły umowę wraz z aneksami, przedmiotem której było ograniczenie rozporządzania niektórymi akcjami. Na podstawie umowy powód zobowiązał się do niezbywania akcji pozwanej w okresie do 29 lutego 2012 r., za wynagrodzeniem. Wskazał, iż otrzymał wynagrodzenie w pierwszym i w drugim roku obowiązywania umowy, natomiast nie otrzymał wynagrodzenia za ostatnie 7 miesięcy obowiązywania umowy. Podał, iż obciążył pozwanego fakturą VAT z dnia 1 marca 2012 r. i wezwał do zapłaty kwoty 116.449,88 zł powiększoną o podatek VAT w stawce 23 %. W dniu 12 czerwca 2012 powód wystawił fakturę korygującą na kwotę 135.858,19 zł + VAT, bowiem poprzednia kwota obejmowała wynagrodzenie jedynie za 6 a nie za 7 miesięcy obowiązywania umowy.

Pozwany (...) S.A. w K. wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Zaprzeczył twierdzeniem wskazanym w pozwie. Wskazał, iż powziął wiadomość o podjęciu przez powoda działań wobec banku, sprzecznych

z jego interesem i celem umowy, co spowodowało wygaśnięcie zobowiązania do zapłaty wynagrodzenia. Wskazał na nadużycie prawa.

Wyrokiem z dnia 6 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego (...) S.A. w K. na rzecz powoda (...) sp. k. a. w P. kwotę 167 105,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 11 973 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powód (...) w P. był akcjonariuszem spółki (...) S.A. w K.. W dniu 28 lipca 2009 r. spółka (...) S.A. w K. zawarła z (...) S.A. umowę w przedmiocie restrukturyzacji zadłużenia spółki wobec Banku, w ramach której Bank wyraził gotowość na konwersję części zadłużenia spółki z tytułu umowy kredytowej przez objęcie akcji spółki w ramach ich nowej emisji. Warunkiem konwersji zadłużenia było m.in. zobowiązanie akcjonariuszy do niezbywania i nieobciążania akcji spółki przez określony czas. W związku z tym, w tym samym dniu, tj. 28 lipca 2009 r., pomiędzy akcjonariuszami spółki (...) S.A. została zawarta umowa ograniczająca rozporządzanie niektórymi akcjami (...) S.A. Okres ograniczenia zbywalności akcji został oznaczony od dnia zawarcia umowy do dnia 29 lutego 2012 r. lub do dnia wcześniejszego, pod warunkiem zaistnienia jednego ze zdarzeń określonych w umowie.

Na podstawie tej umowy akcjonariusze zobowiązali się względem Banku oraz spółki m.in. do tego, że w okresie ograniczenia zbywalności nie będą zbywali, nie obciążą, ani w inny sposób nie będą rozporządzać, nie złożą oferty zbycia lub obciążenia, jak również nie zobowiążą się do dokonania jakiegokolwiek z wymienionych wcześniej czynności, co do którejkolwiek z akcji, w żaden sposób, na rzecz jakiegokolwiek osoby.

W ramach ekwiwalentu (...) S.A. zobowiązała się do zapłaty na rzecz akcjonariuszy wynagrodzenia z tytułu ustanowienia ograniczenia zbywania akcji na okres ograniczenia zbywalności w wysokości 500.000 zł netto rocznie na rzecz akcjonariuszy: (...) w P., (...), E. K. i W. K. (1). Kwota dla każdego z akcjonariuszy musiała być ustalona proporcjonalnie do posiadanych akcji. Wynagrodzenie miało być płatne w ciągu 21 dni od zakończenia każdego roku obowiązywania umowy a ostatnia z faktur w ciągu 21 dni, do upływu okresu ograniczenia zbywalności. Ponadto w przypadku gdy wynagrodzenie będzie podlegać podatkowi VAT spółka miała powiększyć płatność o ten podatek wg obowiązującej stawki.

W dniu 1 marca 2012 r. (...) w P. obciążył (...) S.A. fakturą VAT nr (...) na kwotę 114.233,35 zł brutto jako wynagrodzenia z tytułu ograniczenia zbywalności akcji za okres od 29 lipca 2011 r. do 29 lutego 2012 r. W dniu 12 czerwca 2012 r. wystawiona faktura korygująca nr (...) na kwotę 167.105,57 zł.

Na dzień 10 kwietnia 2012 r. (...) w P. posiadał 4.812.587 akcji zwykłych emitenta (...) S.A.

Pismem z dnia 21 maja 2012 r. (...) w P. wezwała (...) S.A. do zapłaty kwoty, wynikającej z faktury VAT.

Pismem z dnia 30 czerwca 2012 r. (...) S.A. odmówiła zapłaty z uwagi na brak lojalności i podejmowanie działań sprzecznych z jej interesem.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o wskazane szczegółowo w uzasadnieniu dowody z dokumentów, których autentyczności i mocy dowodowej nie kwestionowała żadna ze stron, a Sąd nie miał także podstaw do ich podważania. Sąd ten oddalił wnioski o dopuszczenie dowodu zeznań świadka J. M. uznając, iż jego zeznania nie przyczynią się do ustalenia istotnych okoliczności w sprawie, które zostały wykazane dokumentami zgromadzonymi w aktach sprawy. Zdaniem Sądu pierwszej instancji należało pominąć dowód z przesłuchania stron, stosownie do art. 302 k.p.c. albowiem reprezentant pozwanego, pomimo wezwania nie stawił się na termin rozprawy. W tych warunkach przesłuchanie jedynie reprezentanta powoda nie mogłoby się przyczynić do wyjaśnienia okoliczności zgłoszonych przez stronę pozwaną.

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż strony nie kwestionowały zawarcia umowy oraz wynikającego z niej zobowiązania, co do zasady i wysokości, zatem na podstawie art. 229 k.p.c. uznał, iż okoliczności te nie budziły wątpliwości, co do swej zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powoda jest zasadne.

Sąd ten wskazał, iż umowa łącząca strony została zawarta stosownie do art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony mogą ułożyć swój stosunek prawny wedle swego uznania, pod warunkiem, iż cel umowy nie sprzeciwia się właściwości tego stosunku, ustawie i zasadom współżycia społecznego. W myśl art. 354 § 1 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno- gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, ustalonym zwyczajom.

Sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska pozwanego, który zarzucał, iż roszczenie powoda nie jest zasadne albowiem powód podejmował czynności sprzeczne z interesem strony pozwanej i negocjował aneks w przedmiocie restrukturyzacji zadłużenia. W ocenie pozwanego przedstawiona została krytyczna ocena sytuacji bieżącej oraz potencjału rozwojowego strony pozwanej, co miało doprowadzić do zawieszenia negocjacji z bankami w sprawie restrukturyzacji harmonogramu zadłużenia. Pozwany przyznał jednak, że zmienione zostały warunki kredytowania, w tym ustalony nowy, bardziej korzystny dla strony pozwanej harmonogram spłat zobowiązań. Z tego względu Sąd pierwszej instancji uznał, iż zarzuty pozwanego pozostają bez wpływu na sprawę. Z uwagi na zawarcie umowy z dnia 28 lipca 2009 r. strony obowiązane są do wzajemnej lojalności, jednak – zdaniem tego Sądu – działania powoda w efekcie nie miały żadnego wpływu na decyzje banku, skoro ostatecznie pozwany uzyskał korzystny harmonogram, zatem powód swoim działaniem nie wyrządził pozwanemu żadnej szkody, ani nie naruszył żadnego przepisu umowy stron z dnia 28 lipca 2009 r. i nie zbył przedmiotowych akcji.

W ocenie Sądu pierwszej instancji brak jest podstaw do zastosowania art. 5 k.c. z uwagi na nadużycie prawa, bowiem norma tego przepisu ma charakter wyjątkowy i może być zastosowana tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności, zaś pozwany nie wykazał tych twierdzeń.

O odsetkach ustawowych Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 k.c., wskazując, iż strony ustaliły termin płatności wynagrodzenia w umowie, tj. pozwany zobowiązał się do zaspokojenia roszczenia powoda w ciągu 21 dni od zakończenia każdego roku obowiązywania umowy. Skoro umowa została zawarta 28 lipca 2009 r., za 21-y dzień po upływie roku obowiązywania umowy należało uznać dzień 19 sierpnia każdego kolejnego roku. Uznając zatem, iż roszczenie było wymagalne od 19 sierpnia 2011 r. Sąd orzekł o terminie odsetek zgodnie z pozwem.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. stosując zasadę kosztów celowych i koniecznych.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w całości zaskarżył apelacją pozwany (...) S.A. w K. zarzucając:

1/ naruszenie prawa procesowego, tj.:

- art. 227 k.p.c. w zw. z art. 207 par. 6 k.p.c. polegające na bezpodstawnym oddaleniu wniosku dowodowego strony pozwanej w zakresie dowodu z zeznań świadka J. M., co miało wpływ na wynik sprawy, gdyż Sąd pierwszej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu dotyczącego niewykonania przez stronę powodową zobowiązania w sposób zgodny z jego celem społeczno-gospodarczym;

- art. 233 § 1 k.p.c., które to naruszenie miało wpływ na wynik sprawy, polegające na oparciu rozstrzygnięcia na błędnej i niepełnej ocenie dowodów, poprzez nieprzeprowadzenie wszystkich dowodów powołanych przez stronę pozwaną, mających na celu wykazanie niewykonania przez stronę powodową zobowiązania tj. dowodu z zeznań świadka J. M. z uwagi na brak, zdaniem Sądu, istotnego znaczenia wnioskowanego dowodu dla rozstrzygnięcia sprawy, przy

jednoczesnym wybiórczym uwzględnieniu dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w szczególności pisma strony pozwanej z dnia 30 czerwca 2012 r.;

a) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na bezzasadnym przyjęciu, że strona powodowa swoim działaniem nie wyrządziła stronie pozwanej żadnej szkody, gdyż działania te nie miały żadnego wpływu na decyzje banku a strona pozwana uzyskała korzystny harmonogram, w konsekwencji czego Sąd I instancji nie stwierdził sprzeczności działań strony powodowej z celem społeczno-gospodarczym umowy z dnia 28 lipca 2009 r., z zasadami współzycia społecznego oraz z ustalonymi zwyczajami, określonymi w art. 354 § 1 k.c., co miało miejsce na skutek naruszenia powołanych wyżej przepisów prawa procesowego;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 354 § 1 k.c. i art. 5 k.c. polegające na ich nieuzasadnionym niezastosowaniu, w sytuacji gdy art. 354 § 1 k.c. zobowiązuje do wykonywania zobowiązania nie tylko w sposób zgodny z jego treścią, ale i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu, zasadom współzycia społecznego oraz ustalonym zwyczajom, natomiast z art. 5 k.c. wynika zakaz czynienia ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego.

Wskazując na powyższe apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a

ponadto o zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów procesu, w tym także kosztów zastępstwa procesowego za obydwie instancje według norm przepisanych, lub pozostawienie orzeczenia w zakresie kosztów procesu Sądowi ponownie rozpoznającemu sprawę.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem zarzuty w niej podniesione są bezzasadne. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Także rozważania prawne Sądu pierwszej instancji są prawidłowe.

Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w przedmiotowej sprawie pozwany nie kwestionował faktu, że Spółkę z akcjonariuszami (w tym z powodem) łączyła umowa ograniczająca rozporządzanie niektórymi akcjami (...) S.A., ani wysokości wynagrodzenia przysługującego powodowi z tego tytułu, ani okoliczności, iż powód wykonał zobowiązanie do powstrzymania się od sprzedaży akcji (...) S.A. przez umówiony okres czasu. Pozwany jedynie podnosił, że powód dopuścił się naruszenia wskazanego w art. 354 § 1 k.c. społeczno-gospodarczego celu umowy, a zatem nie wywiązał się z ciążącego na nim obowiązku, co doprowadziło do wygaśnięcia zobowiązania pozwanego. Na twierdzeniu tym oparta została również apelacja pozwanej Spółki.

W ocenie Sądu Apelacyjnego argumentacja pozwanego jest nietrafna.

Wskazać należy, iż zgodnie z art. 338 § 1 k.s.h. dopuszczalne jest zawarcie umowy ograniczającej na określony czas rozporządzanie akcją lub częścią ułamkową akcji. W piśmiennictwie wskazuje się, że ograniczenia w rozporządzaniu akcjami mogą wywoływać jedynie skutek zobowiązaniowy, zaś umowne ograniczenie jest skuteczne tylko między stronami (por. A. Kidyba, Komentarz aktualizowany do art. 338 Kodeksu spółek handlowych, Lex/el. 2014).

Z preambuły zawartej między stronami umowy wynika, iż w dniu 28 lipca 2009 r. Spółka (...) S.A. w K. zawarła z (...) S.A. w W. oraz (...) Bank S.A./NV umowę w przedmiocie restrukturyzacji zadłużenia Spółki wobec Banku, w ramach której Bank wyraził gotowość na zasadach określonych w tej umowie konwersji części zadłużenia Spółki z tytułu Umowy Kredytowej (...) na akcje Spółki poprzez objęcie ich w ramach nowej emisji. Warunkiem konwersji zadłużenia było m.in. zobowiązanie Akcjonariuszy do niezbywania i nieobciążania akcji przez określony czas. Należy zatem uznać, iż w treści Preambuły został wyartykułowany cel (...) S.A. z dnia 28 lipca 2009 r., który to cel był znany wszystkim stronom Umowy, w tym powodowi.

Zaprzeczając zasadności żądania pozwu strona pozwana twierdziła, iż jej zobowiązanie do zapłaty dochodzonej kwoty wygasło z uwagi na nielojalne zachowanie powoda wobec strony pozwanej, przejawiające się w przedstawieniu Bankowi kredytującemu pozwaną Spółkę krytycznej oceny sytuacji bieżącej oraz potencjału rozwojowego strony pozwanej i złożeniu oferty odkupienia części jubilerskiej jako wyodrębnionej części masy upadłościowej strony pozwanej, co miało doprowadzić do zawieszenia negocjacji z bankami w sprawie restrukturyzacji dotychczasowego harmonogramu spłaty zadłużenia.

Nie kwestionując trafności poglądu, że zgodnie z art. 354 § 1 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie nie tylko zgodnie z jego treścią, lecz także w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współzycia społecznego i ewentualnie ustalonym zwyczajom, należy wskazać, iż aby skutecznie podnieść zarzut wygaśnięcia zobowiązania z uwagi na sprzeczność zachowania dłużnika (w tym wypadku strony powodowej co do obowiązków wynikających z Umowy ograniczającej rozporządzanie niektórymi akcjami (...) S.A.) ze społeczno-gospodarczym celem zobowiązania, należy takie zachowanie udowodnić.

Na powyższe okoliczności strona pozwana zgłosiła wnioski dowodowe w postaci zeznań świadka J. M. oraz z przesłuchania stron. Wbrew twierdzeniom strony pozwanej zawartym w apelacji, Sąd Okręgowy nie przeprowadził dowodu z przesłuchania zgłoszonego świadka nie dlatego, iż wniosek dowodowy w tym zakresie oddalił, ale dlatego, iż pełnomocnik strony pozwanej na rozprawie w dniu 6 października 2015 r. cofnął ten wniosek (protokół rozprawy 00:06:50, k. 136). Ponadto, pomimo wezwania Zarządu pozwanej Spółki do osobistego stawiennictwa celem przesłuchania, nikt z członków Zarządu nie stawił się na rozprawie. Słusznie zatem Sąd pierwszej instancji z tej przyczyny odstąpił od przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron.

Całkowicie bezzasadne są zatem zarzuty zarówno naruszenia prawa procesowego (art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c.) z uwagi na nie mające pokrycia w rzeczywistości twierdzenia strony pozwanej co do przyczyn nie przeprowadzenia przez Sąd pierwszej instancji dowodu z zeznań świadka J. M., jak i błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia oraz naruszenia prawa materialnego z uwagi na nieudowodnienie przez stronę pozwaną okoliczności zachowania powoda pozostającego w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym celem umowy.

Ponadto zauważyć należy, iż zarzut wskazujący na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez oparcie rozstrzygnięcia na błędnej i niepełnej ocenie dowodów, co miałyby wynikać z faktu nieprzeprowadzenia zawnioskowanego dowodu z zeznań świadka J. M., jest błędnie sformułowany. Zarzut ten w istocie dotyczy naruszenia art. 227 k.p.c., a nie art. 233 § 1 k.p.c., skoro bowiem zawnioskowanego dowodu nie przeprowadzono, to niemożliwa była jego swobodna ocena.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego słuszna jest także ostateczna konstatacja Sądu Okręgowego, iż niezależnie od tego, czy W. K. (1) przedstawiał (...) S.A. w negatywnym świetle wobec Banków i czy złożył im ofertę odkupienia jubilerskiej części Spółki, czy też nie, cel umowy z dnia 28.07 2009 zawartej z akcjonariuszami został osiągnięty, bowiem Banki zmieniły warunki kredytowania pozwanej Spółki, w tym ustalony został dla pozwanej nowy, bardziej korzystny harmonogram spłaty zobowiązań, co pozwana przyznała jeszcze w odpowiedzi na pozew. Nie można zatem uznać, aby pozwana wykazała, aby rzekome zachowanie W. K. wobec Banków przyniosło pozwanej Spółce szkodę. Mając na uwadze powyższe należało dojść do wniosku, iż Sąd pierwszej instancji trafnie uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie, bowiem strona pozwana nie wykazała, aby jej zobowiązanie do zapłaty wynagrodzenia na rzecz strony powodowej wygasło. Dlatego niezasadny jest podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 354 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie.

Z tej przyczyny apelację pozwanego – jako bezzasadną należało oddalić na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.